

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 vtrum deuotio sit specialis actus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Art. ad 3. ad art. 3. ad 3.

Et sic. Ety. m. cas. incipit. Sapiens etc. p. 21.

aliarum virtutum, cum dictum sit, quod iustitia legalis imperat religioni. Oportet enim, imperantem virtutem superiorem esse imperatam.

Ad hoc dicitur, quod manifestum est bonam religionem ex parte subiecti esse partem boni communis, & ordinabilem ad bonum commune, & propterea iustitiam legalem imperare religioni. Manifestum rursum est, iustitiam legalem mundificare mentem, ac per hoc imperari posse a sanctitate ad mentis sanctificationem, sicut temperantiam, & aliarum virtutum actus. Manifestum quoque amplius est, quod quilibet virtutis actus pro quanto liber est, potest sub voto cadere, ac per hoc materia sanctitatis, aut religionis esse, cuius votum est actus, ut infra patet, ac per hoc imperari a sanctitate. Ex quo sequitur, quod ex hoc solum, quod una virtus potest imperare actui alterius, non efficaciter arguitur virtutem illam esse simpliciter priorem: alioquin religio esset prior fide, cum contingat uouere actum fidei. Contingit namque hoc ex reflexione actuum animae supra seipsum: & religio, seu sanctitas hoc sortitur ex suo priore fine, qui est Deus, ad quem omnia multis possunt referri modis. Concedendum est igitur, quod sanctitas imperat iustitiam legalem, & contra, quamuis diuersimode: quia iustitia legalis imperat in ordine ad commune bonum, sanctitas autem in ordine ad Deum, ut sanctitatis finem. Et huiusmodi secundum quid habent virtutes se habent ut excedentes, & excessus, simpliciter tamen iustitia legalis prior, & prior videtur, tum quia totum praefertur partibus: tum quia ex obiecto nobilitantur, & ordinantur simpliciter virtutes. Obiectum autem iustitiae

posito, non sunt idem: sed in quadam enumeratione partium iustitiae sanctitas conuincit religionem, ut supra habitum * est. ergo sanctitas non est idem quod religio.

SED CONTRA est, quod dicitur Luc. 1. Seruiamus illi in sanctitate, & iustitia: sed seruire Deo pertinet ad religionem, ut supra habitum * est. ergo religio est idem sanctitati.

RESPON. Dicendum, quod nomen sanctitatis duo vs importare. Vno quidem modo munditiam, & huic significationi competit nomen graecum, dicitur. n. agios, id est, sine terra. Alio modo importat firmitatem: unde apud antiquos sancta dicebantur, quae legibus erant munita, ut violari non deberent. Vnde, & dicitur aliquid esse sanctum, quia est lege firmatum. Potest etiam in Latinos hoc nomen, sanctus, ad munditiam pertinere, ut intellegatur sanctus, quasi sanguine tinctus, eo quod antiquitus illi, qui purificari uolebant, sanguine hostiae tingebantur, ut * Ista dicit in lib. Ety. m. Et utraque significatio competit, ut sanctitas attribuitur his, quae diuino cultui applicantur: ita quod non solum hoies, sed et templum, & uasa, & alia huiusmodi sanctificari dicuntur ex hoc, quod cultui diuino applicantur. Munditia enim necessaria est ad hoc, quod mens Deo applicetur, quia mens humana inquinat ex hoc, quod inferioribus rebus coniungitur: sicut quilibet res ex immixtione peioris fordescit, ut argentum ex immixtione plumbi. Oportet autem quod mens ab inferioribus rebus abstrahatur ad hoc, quod suprema rei possit coniungi, & ideo mens sine munditia Deo applicari non potest. Vnde ad Heb. 12. dicitur. Pace sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo uidebit Deum. Firmitas est exigenda ad hoc, quod mens Deo applicetur. Applicatur enim ei sicut ultimo fini, & primo principio: huiusmodi autem oportet maxime immobilia esse. Vnde dicebat Apo. Rom. 8. Certus sum, quod neque mors, neque uita separabit me a charitate Dei. Sic ergo sanctitas dicitur, per quam mens hominis seipsam, & suos actus applicat Deo: unde non differt a religione secundum essentiam, sed solum ratione. Nam religio dicitur secundum quod exhibet Deo debitum famularum in his, quae pertinent specialiter ad cultum diuinum, sicut in sacrificijs, oblationibus, & alijs huiusmodi. Sanctitas autem dicitur secundum, quod homo non solum haec, sed aliarum uirtutum opera refert in Deum,

secundum quod homo se disponit per bona quaedam opera ad cultum diuinum pertinentia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sanctitas est quadam specialis uirtus secundum essentiam, & secundum hoc est quodammodo eadem religioni. Habet autem quandam generalitatem, secundum quod omnes uirtutis actus per imperium ordinantur in bonum diuinum: sicut & iustitia legalis dicitur generalis uirtus, in quantum ordinat omnium uirtutum actus in bonum commune.

AD SECUNDUM dicendum, quod temperantia munditia quidem operatur: non tamen ita, quod habeat rationem sanctitatis, nisi referatur in Deum. Vnde de ipsa uirginitate dicit Aug. * in lib. de uirginitate, quod non quia uirginitas est, sed quia Deo dicata est, honoratur.

AD TERTIUM dicendum, quod sanctitas distincta est a religione propter differentiam praedictam, non quia differunt re, sed ratione, ut * dictum est.

H QVAESTIO LXXXII.

De deuotione, in quatuor articulis diuisa.

DE INDE considerandum est de actibus religionis.

Et primo, De actibus interioribus, qui secundum praedicta sunt principales.

Secundo, De actibus exterioribus, qui sunt secundarii. Interioribus autem actibus religionis uidentur esse deuotio, & oratio.

Primo, ergo de deuotione agendum est.

Secundo, De oratione.

CIRCA primum quaeruntur quatuor.

Primo, Vtrum deuotio sit specialis actus.

Secundo, Vtrum sit actus religionis.

Tertio, De causa deuotionis.

Quarto, De eius effectu.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum deuotio sit specialis actus.

AD PRIMUM sic proceditur. Vbi, quod deuotio non sit specialis actus. Illud. n. quod pertinet ad modum aliorum actuum, non uisus specialis actus: sed deuotio uisus pertinet ad modum aliorum actuum. dicitur. n. 2. Paral. 29. Obrulit uniuersa multitudo hostias, & laudes, & holocausta mente deuota. ergo deuotio non est specialis actus.

In eodem articulo dubium occurrit pro conclusione, & ratio-
ne pro quanto dicitur, quod deuotio est specialis actus volunta-
tis, & quod prompta voluntas &c. Nam cum omne nomen vni
significet, vt dicitur 4. Meth. aut deuotio significet ipsum actum
voluntatis, aut qualitatem eius, puta, promptitudinem. Si signifi-
cat actum, cu nullus
actus voluntatis, nisi
sine naturalibus, quem
occulis non esse de-
uotionem, sic prom-
pta, vel sit ex habi-
tudo, vel inclinatio
vel inclinatio. Non
autem particulari pro
promptitudine, quod
dicitur non signifi-
cat promptam volun-
tatem. Si vero signifi-
cat promptitudinem,
quod promptitudo non
est actus, sed quali-
tas, seu modus actus,
sequitur quod deuotio
non sit specialis
actus voluntatis.

¶ 2 Præ. Nullus specialis actus
inuenitur in diuersis generibus
actuum: sed deuotio inuenitur
in diuersis generibus actuum sci-
licet in actibus corporalibus, &
etiam spiritualibus: dicitur enim
aliquis & deuote meditari, & de-
uotegenuslectere. ergo deuotio
non est specialis actus.

¶ 3 Præ. Omnis actus specialis
aut est appetitiua, aut cognosciti-
ua virtutis: sed deuotio neutri
earum appropriatur, vt patet di-
scutenti per singulas species ac-
tuum utriusque partis, quæ su-
per enumerata sunt. ergo deuotio
non est specialis actus.

SED CONTRA est, quod acti-
bus meretur, vt supra habitum
est: sed deuotio habet specialem
rationem merendi. ergo deuotio
est actus specialis.

RESPON. Dicendum, quod
deuotio dicitur ad deuotendo: vn-
de deuoti dicuntur, qui seipfos
quodam modo Deo deuot, ut ei
se totaliter subdat. Propter quod
& olim apud Gentiles deuoti di-
cebantur, qui seipfos idolis deuo-
uebant in mortem pro sui exer-
citus salute, sicut de duobus De-
cibus Titus Lilius narrat. Vnde de
uotio nihil aliud esse videtur,
quam voluntas quadam prom-
pte tradendi se ad ea, quæ perti-
nent ad Dei famulatum: Vnde
Exod. 35. dicitur, quod multitu-
do filiorum Israel obtulit mente
promptissima, atque deuota pri-
mitias domino. Manifestum est
autem, quod voluntas prompte
faciendi quod ad Dei seruitium
pertinet, est quidam specialis ac-
tus: vnde deuotio est specialis
actus voluntatis.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod mouens imponit modum
motui mobilis. Voluntas autem
mouet alias vires animæ ad suos
actus, & voluntas secundum quod
est finis, mouet seipsam ad ea,
quæ sunt ad finem, vt supra habi-
bitum est. Et ideo cum deuotio
sit actus voluntatis hominis offer-
rentis seipsum Deo ad ei ser-
uendum, qui est vltimus finis,
consequens est, quod deuotio
imponat modum humanis acti-
bus, siue sint ipsius voluntatis
circa ea, quæ sunt ad finem: siue

itali impulsu mouetur habens charitatem ut sic, quod voluntas
Dei amici se mouet. Vnde scriptum est. Qui adheret Deo, vnus
spiritus est cum eo. Eadem quoque charitas mediante religione,
vltan.

A ¶ In responsione ad primum eiusdem articuli aduerte, quod cum
actus voluntatis respectu finis sint tres, scilicet frui, & intendere,
vt in principio q. 8. præcedentis libri patet, & deuotio, vt hic di-
citur, importet actum voluntatis respectu finis, & sit actus ho-
minis offerentis seipsum Deo ad eius cultum, consequens est, quod
deuotio significet il-
lum voluntatis actum,
qui est uelle, non qua-
litercumque, sed ut
habet pro fine, ac ratio-
ne uolendi Deum,
& pro eo quod est
ad finem, ac re uolita-
te, & sua in cultu
diuino. In superiori
namque libro dictum
est, quod uelle est actus
respectu finis, non
solum absolute, sed
etiam respectu finis
positi in his, quæ sunt
ad finem. Actus autem
voluntatis hominis
offerentis seipsum
Deo ad eius cultum,
importat huiusmo-
di uelle. Nam talis
actus, ut in litera di-
citur, est respectu fi-
nis, & claudit etiam
ea, quæ sunt ad finem,
scilicet seipsum quod offert,
& cultum diuinum,
in quo se offert. Sic
ergo deuotio, quæ præ-
cipuus est religionis
actus, importat primo
prompte uelle
diuini honorem in
nostra exercitatio-
ne sui cultus, & inde
prouenit præp-
ta electio opportuno-
rum ad hoc, & prom-
pta executio contem-
nentium. Cuius si-
gnum est, quod per-
sonæ uere deuotæ,
cum percipiunt ali-
quid esse pro diuino
cultu agendum, prom-
ptè adeo sinant gau-
deant se aliquid hu-
iustmodi operaturas,
& operari.

etiam sint aliarum potentiarum,
quæ a voluntate mouentur.
AD SECUNDUM dicendum,
quod deuotio inuenitur in di-
uersis generibus actuum, non si-
cut species illorum generum, sed
sicut motio mouentis inuenitur
uirtute in motibus mobilium.

AD TERTIUM dicendum, quod
deuotio est actus appetitiuæ par-
tis animæ, & est quidam motus
voluntatis, vt dictum est * est.

ARTICVLVS III.

Utrum deuotio sit actus religionis.

AD SECUNDUM sic proce-
ditur. Videtur, quod deuotio
non sit actus religionis. Deuo-
tio enim, vt dictum * est, ad
hoc pertinet, quod aliquis se Deo tra-
dat: sed hoc maxime fit per cha-
ritatem, quia, vt Dionysius dicit 4.
cap. * de diu. nom. Diuinus amor
extasim facit, non finis amantes
sui ipsorum esse, sed eorum, quæ
amant. ergo deuotio magis est
actus charitatis, quam religionis.

¶ 2 Præ. Charitas præcedit religio-
nem: deuotio autem uidetur præ-
cedere charitatem, quia charitas
in scripturis significatur per ignem,
deuotio uero per pinguedinem,
quæ est ignis materia. ergo deuotio
non est actus religionis.

¶ 3 Præ. Per religionem homo
ordinatur solum ad Deum, ut
dictum est: sed deuotio etiam ha-
betur ad homines. dicitur enim
aliqui esse deuoti aliquibus san-
ctis uiris: & etiam subditi dicun-
tur esse deuoti dominis suis, si-
cut * Leo Papa dicit, quod Iudei
quasi deuoti Romanis legibus,
dixerunt. Non habemus Regem
nisi Cæsarem. ergo deuotio non
est actus religionis.

SED CONTRA est, quia deuo-
tio ad deuotendo dicitur, ut * di-
ctum est: sed uotum est actus reli-
gionis. ergo & deuotio.

RESPON. Dicendum, quod
ad eandem uirtutem pertinet uel
le facere aliquid, & promptam uo-
luntatem habere ad illud faciendum:
quia utriusque actus est idem obie-
ctum. Propter quod, ut * Philo. di-
cit in 5. Ethic. iustitia est, qua uo-
lunt homines, & operatur iusta.

In corp. art.

Infra q. 89.
art. 3. ad 1.
& a. 15. cor.
Et q. 104.
art. 3. ad 1.
* Art. præc.

Cap. 4. par.
1. non mul-
tum remote
a fine.

Art. 1. q. præ-
ced.

Super Questionis
octuagesima secunda
Articulus secundus

In ser. 8. de
Passione do-
mini circa
Princip.

Art. præc.

Lib. 5. cap. 1.
in princip.
tom. 5.